

Luther fra andre vinkler

Om forskning i undervisningen på Det Teologiske Fakultet 2020

Af lektor, ph.d. Anna Vind

I det famøse forår 2020, som startede helt normalt, uanset nyhederne fra Wuhan var nået ud i verdenspressen ved semesterstart, afholdt jeg et kandidatkursus i kirkehistorie med titlen “Luther fra andre vinkler”. Kurset var i udgangspunktet tænkt som et almindeligt kernefagskursus, men det endte med et få en helt særlig karakter; det blev tilrettelagt på en særlig måde og med et særligt sigte og kom derfor til at rumme perspektiver, der er tankevækkende for det moderne universitet.

Kursusbeskrivelsen lød som følger: “Alle teologer har læst udvalg af Luther og hørt om reformatoriske hovedskrifter, afladshandel, kritik af pavemagt og gerningsretfærdighed, lære om retfærdiggørelse ved troen alene, skriftprincip osv. Men der er også sider af Luther, som er mindre kendte, og som af og til bliver skubbet i baggrunden og anset for at være ‘adiafora’: Det gælder fx hans syn på sprog, især retorik, på billeder og musik. På kurset vil vi studere denne mindre kendte Luther, ham, der satte pris på Lorenzo Valla og Quintilian – der mente, at næst efter Guds ord er musikken den største gave fra Gud – og ham, der både talte om og i billeder. Kurset vil således

være en introduktion til Luthers univers ‘fra nye vinkler’ og gå langt ned både i hans tekster og i deres historiske fortid og samtid. Således vil der blive lejlighed til at arbejde både med sprogtenkning i antikken og renæssancen, med musikteori fra Augustin og frem, og med teologisk tenkning om billedbrug både før og på selve reformationstiden. Der vil naturligvis også være anledning til at overveje relevansen af selvsamme studier i en moderne kontekst. Der er til kurset bevilget særlige midler til at befordre forskning i undervisningen. Midlerne vil blive udmøntet i masterclasses med henholdsvis to danske og en international forsker (professor i dogmatik Bo Kristian Holm, Aarhus, museumsinspektør Martin Wangsgaard Jürgensen, Nationalmuseet, og professor i kirkehistorie Volker Leppin, Tübingen) og deltagelse i international conference samt evt. affattelse af videnskabelig artikel. Der søges dispensation til aflæggelse af kandidateksamen under særlige vilkår i tilknytning til initiativet”.

Baggrunden var, at Københavns Universitet i foråret 2020 havde udlodet midler til at fremme integration af forskning i undervisningen, og jeg søgte

pengene. For 50.000 kr. kunne jeg gøre det beskrevne: Sætte fokus på mit eget forskningsfelt, invitere gode kolleger på besøg, tage med alle interesserede kandidatstuderende til RefoRCs internationale konference om *Reformation and Everyday Life*, som dette år skulle afholdes i Aarhus, og endelig invitere de studerende til at søge deres frie valg af kursusarbejde omarbejdet og trykt som videnskabelige artikler. Formålet var at introducere til Lutherforskningen og at få input fra de studerende til samme. Jeg ville give studenterne mulighed for at diskutere og eventuelt videreudvikle mine egne og andre forskeres hidtidige resultater og også give dem chancen for at prøve kræfter med at udarbejde selvstændige forskningsbidrag. Planen var dertil at lade enkelte af dem medvirke i en workshop om “Luther: sprog, musik, billede” på konferencen i Aarhus med korte præsentationer på engelsk for et internationalt publikum.

Som sagt, så gjort – eller: det var i hvert fald intentionen. 27 studerende meldte sig til kurset, 20 af dem til det særlige initiativ med forskning-i-undervisningen. Vi bestilte hotelværelser i Aarhus, havde datoerne for masterclasses i kalenderen, havde booket flybilletter til vores prominente gæster og var i gang med at finde ud af, hvem der havde lyst til at skrive om hvad. Så kom covid-19, alt blev aflyst, og vi måtte hjem og sidde med teksterne foran skærmene. I sofaer med morgenhår, børn i baggrunden og kaffe ved hånden.

Gik ideen så i vasken? Nej, det gjorde den ikke, selvom der var brug for lidt om-tænkning. Vi var ivrige, så vi fortsatte og gennemførte. Én gæst måtte vi aflyse, de

to andre, Volker Leppin og Martin Wangsgaard Jürgensen mødte os på zoom. Penum blev til hen ad vejen, så interesser, spørgsmål og nye vinkler kunne få indflydelse på det. Aarhus blev aflyst, men emnerne blev fordelt og opgaverne blev skrevet. Jeg havde som underviser utrolig meget ud af de friske øjne og skarpe hjerner, de fremmede horisonter og nye tilgange, som de studerende bragte med sig. Der blev stillet innovative spørgsmål, mine egne forståelser blev røkket, udvidet og skærpet. Det grundige arbejde med forskningsfeltet blev ganske enkelt kraftigt stimuleret.

Bedst af alt, så klingede covid-19 epidemien af hen imod sommeren, så vi kunne afholde en fælles workshop på Det Teologiske fakultet over to dage i august med gæster fra ind- og udland. To tyske gæster, professor i filosofi Anne Eusterschulte fra Freie Universität i Berlin og bemeldte professor i kirkehistorie Volker Leppin fra Tübingen kom og deltog. Fra Danmark deltog Martin Wangsgaard Jürgensen og desuden lektor i Kirkehistorie Sven Havsteen og lektor i Etik og Religionsfilosofi Carsten Pallesen. Workshoppens titel lød “Luther and the Arts: Presence, Representation and Cognition”. Vore gæster holdt foredrag og seks studerende præsenterede deres forskning på engelsk og svarede på spørgsmål fra salen. Emnerne var så forskellige som “Luther, language and the Holy Spirit”, “Working with the Bible: Textual criticism in Erasmus and Luther”, “Luther’s view of faith and certainty”, “Tentatio as a hermeneutic key to human understanding”, “Language and metaphysics in Lorenzo Valla – and Luther” and “Luther, language and sub contraria specie”.

Stemningen var høj og diskussionerne livlige, og vi fortsatte – som man gør, når man er på ‘rigtig’ konference – over vin og middag i Nyhavn om aftenen.

Jeg var begejstret, og de studerende var også fornøjede – kernen er tydeligvis (og det burde jo ikke komme bag på nogen), at frihed, lyst og selvstændighed er helt afgørende for horisontudvidende og nytænkende studier. Studenterne gav mundtligt udtryk for deres tilfredshed, og man ser den også af deres skriftlige evalueringer: Her skrev de blandt andet, at de havde nydt at være en del af processen med tilblivelsen af pensum, det havde givet dem en meget dybere forståelse af stoffet. Kurset havde åbnet deres øjne for muligheden for og lysten til at arbejde mere selvstændigt i undervisningen og havde pirret deres nysgerrighed, ikke mindst fordi de selv måtte vælge, hvad de ville skrive om. De syntes også det var særligt motiverende at arbejde frem mod en potentiel publicering, hvor det, de fabrikerede, “potentielt kunne have en værdi for andre mennesker”. Selve det produktive aspekt var altså opløftende og noget, de godt helt klart gerne så få en mere fremtrædende plads på universitetet. Endelig var de meget begejstrede for at møde gæsteforskerne, at se netop dem “live”, hvis arbejder de havde læst. Det var udfordrende for dem at blive inviteret til at indgå i en direkte og alvorlig dialog med en hot-shot forsker, og de gjorde sig stor umage for at opføre sig efter etiketten i mødet med især de tyske professorer, hvis studenterkontakt ikke er mindre hjertelig, men i høj grad er mere formel, end de danske studerende er vant til.

Det at være Des og at tiltale en underviser med “Professor” før efternavnet var uvant og eksotisk for flere.

Jeg vil lade et par af studenterne selv komme direkte orde i følgende tankevækkende og til en vis grad også rørende citater, der handler om frihed, ansvar, erkendelse, sokratisk uvidenhed og teologiens dybder:

“Kurset har givet mig mulighed for virkelig at dykke ned i et hjørne af pensum, givet frihed som jeg ikke vidste, jeg har savnet, fordi jeg ikke har haft den. Det har været den bedste oplevelse på KU for mit vedkommende”.

“Kurset har løftet det generelle niveau, det generelle engagement og, for min egen del, den generelle interesse i faget. Der er noget helt andet på spil, navnlig et større ansvar, når man erfarer at tage del i et arbejde, som er uafsluttet, fordi det inviterer til, kalder på eller låner sig til en mere åben undervisningssituation: i arbejdet med pensum bliver den faglige undersøgelse et fælles anliggende. Desuden har forskning-i-undervisningen et ønskværdigt pædagogisk aspekt, idet undervisningen bliver mindre ensidig og tilsvarende mere gensidig. Hvis underviseren formår at facilitere en form for fælles uvidenhed, nysgerrighed, åbenhed, forundringsparathed, som går begge veje, fra underviser til studerende og omvendt, så bliver det faglige udbytte langt større end i den ordinære undervisning – i værste fald kun for den studerende, og i bedste for både underviser og studerende. Måske bliver undervisningen fagligt set mere snæver, eller mere fagspecifik, men et kvantitativt set mindre fagområde er

langt at foretrække i bytte for et kvalitativt set større område; det at 'komme hele vejen rundt' er som bekendt håbløst".

"Dette kursus har givet mig et dybere og mere sammenfattende indblik i, hvad kristendom er, og hvor lidt jeg ved".

"Helt generelt er forskning i undervisningen efter min mening en helt optimal måde at inddrage de studerende i en igangværende forskning på – især i teologiens verden, hvor det meste tager afsæt i tekster for flere tusinde år siden".

Til dét skal naturligvis også siges, at ja, der var minusser: For nogle studerende var det for krævende, for andre for uoverskueligt med alle de åbne spørgsmål. For nogle var pensum for flydende, for andre var eksamen ikke håndterbar nok. For underviseren var opgaven lidt mere omfangsrig end normalt – et merarbejde, der dog så rigeligt blev opvejet af udkommet – fordi der skulle ydes individuel vejledning både undervejs, mens kurset stod på, bagefter, da workshoppen blev afholdt, og igen i forbindelse med tilvirkningen af opgaver til trykning. For det er jo også ideen, at studenternes gode

arbejder faktisk bliver trykt. Her er vi stolte: En enkelt søger sin artikel trykt i *Journal of Early Modern Studies* på det velrenommerede De Gryuter Verlag, andre bidrager til en fælles fakultetspublikation, som vi regner med ser dagens lys til sommer 2021. De studerende, der er kommet hertil – og det er ikke alle, det er klart, men sådan vil jo det af mange grunde altid være – kan altså skrive egentlige forskningspublikationer på deres CV inden længe.

Så: Mere af dén skuffe, må konklusionen blive. På Det Teologiske Fakultet er det nu opgaven at forsøge at tænke elementer af initiativet ind i de almindelige kandidatstudier i højere grad. Det var i udgangspunktet også KUs hensigt med at uddele pengene: at der blev lavet forsøg med at bringe forskning ind i undervisningen på frugtbare måder, som derefter kunne indlejres i ordinær praksis. Det kan lade sig gøre, vi har ideer til det, og det vil vi gå videre med. For både undervisningens og forskningens, ja, for det moderne universitets skyld.

Kærlighed er ikke en politisk kategori

Åben forelæsning ved adjungeret professor Ettore Rocca

Tid: Fredag den 5. marts 2021 kl. 10.15

Sted: Oplyses senere

Arr.: Afdeling for Systematisk Teologi

*Se alle fakultetets åbne arrangementer på teol.ku.dk
Eventuelle ændringer annonceres også her*